

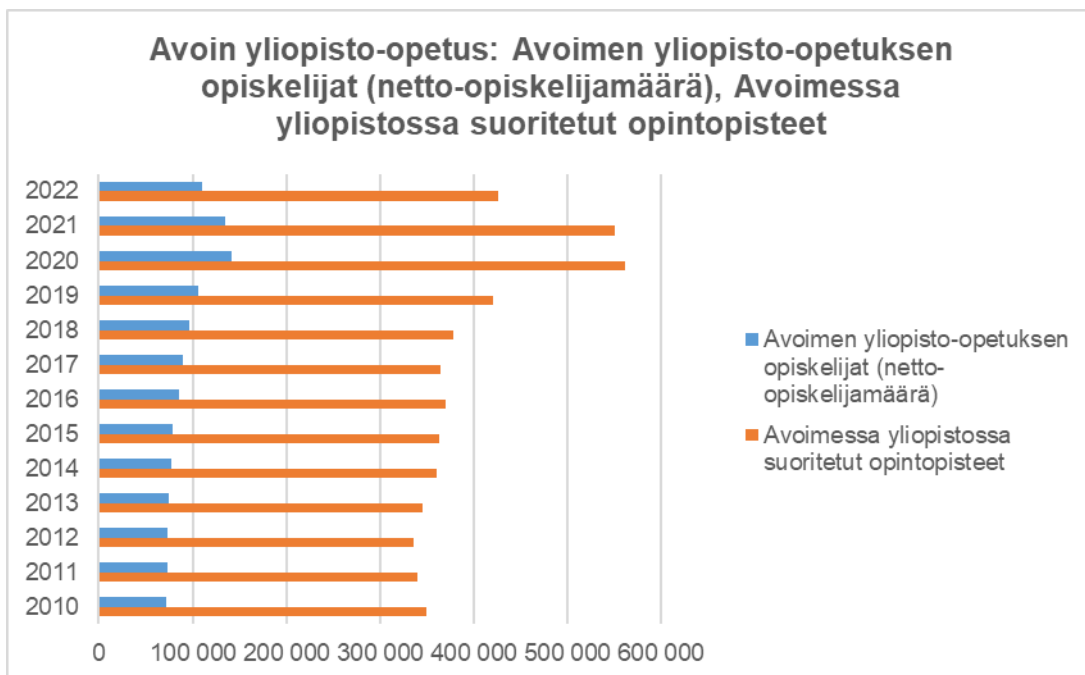
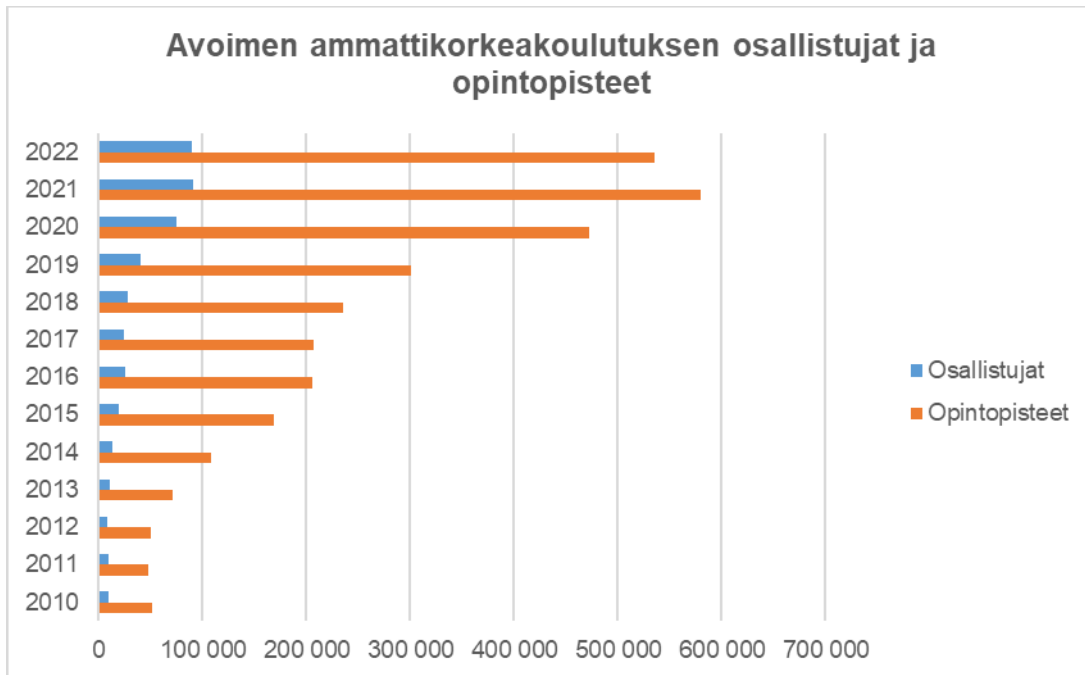

Avoimen korkeakouluopetuksen maksut

Taustaa

- Avoin korkeakouluopetus on laajuudeltaan merkittävin korkeakoulujen jatkuvan oppimisen muoto. Avoimina korkeakouluopintoina tarjotaan korkeakoulututkintojen osia. Avoin yliopisto-opetus ja avoin ammattikorkeakouluopetus tarjoavat kaikille avoimen mahdollisuuden suorittaa korkeakouluopintoja. Opintoja voi suorittaa joustavasti esimerkiksi työn ohella tai vapaa-aikana. Avoimen korkeakouluopetuksen tavoitteena on väestön sivistystä ja osaamista, koulutuksellista tasa-arvoa, korkeakoulutuksen saavutettavuutta sekä elinikäistä oppimista. Kyselyissä merkittävin motiivi opintoihin hakeutumiseen on työelämässä tarvittavan osaamisen täydentäminen.
- Avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettut ns. väylä- tai polkuopinnot tutkintokoulutukseen ovat kuitenkin lisääntyneet huomattavasti. Viime vuosina avoimena korkeakouluopetuksena toteuttavat strukturoidut väyläopinnot ovat tärkein selittäjä avoimen opintopistesuoritusten merkittävälle lisääntymiselle. Vuonna 2021 väylän perusteella ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutukseen paikan vastaanottaneita oli 3 477. Jos kaikki olisivat suorittaneet tyypilliset 60 opintopisteen väylä- tai polkuopinnot, olisivat nämä suorittaneet arviolta yli 200 000 opintopistettä, mikä vastaisi noin neljäkymmentä prosenttia avoimessa ammattikorkeakoulutuksessa vuosittain suoritettavista opinnoista.
- Tutkintoon johtavassa koulutuksessa opintopisteen kustannus on keskimäärin noin 160 euroa/opintopiste (alakohtainen vaihtelu on suurta). Avoimen opinnoissa aiheutuva rajakustannus vaihtelee paljon: yksi uusi opiskelija toteutettavaan koulutukseen ei aina lisää merkittävästi kustannuksia, mutta kokonaan uuden tarjonnan käynnistäminen on kustannuksiltaan suurta.
- Avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksu korotettiin vuonna 2015 kymmenestä viiteentoista euroa opintopisteeltä. Perusteluna oli, että opintopistekohtaisen enimmäismaksun korotus vahvistaa yliopistojen taloudellisia edellytyksiä avoimen yliopisto-opetuksen kehittämiseen. Tavoitteena oli, että opetuksen tarjonta monipuolistuu ja laajenee. Perusteluissa myös katsottiin, että korotus ei esimerkiksi tyypillisellä viiden opintopisteen opinnoilla nosta maksuja kohtuuttomasti (50 eurosta 75:een).
- Yliopistoissa suoritettiin vuonna 2022 opintopisteitä 425 000 ja ammattikorkeakouluissa 530 000. Tyypillisesti, vaikkakaan ei aina, korkeakoulut perivät enimmäismaksun 15 euroa. Edellä todetuilla opintopistemääriä tuloja olisi kertynyt yliopistoissa enimmillään 6,375 miljoonaa euroa ja ammattikorkeakouluissa 7,95 miljoonaa euroa.

- Avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettavat opintopisteet ovat tekijänä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmalleissa.

- *Huom! Koronavuosina 2020 ja 2021 OKM tuki avoimen korkeakoulutuksen maksutonta tarjontaa ja koulutustarjonnan lisäämistä.*

Nykytilan arviointi

- Koska maksuja on korotettu viimeksi kahdeksan vuotta sitten, on niiden korotus perusteltu. Maksujen nostaminen kustannuksia vastaavaksi tai voittoa tuottavaksi tarkoittaisi erittäin huomattavaa korotusta.
- Maksujen huomattava korotus vaikuttaisi todennäköisesti merkittävästi osallistujamääriin ja myös koko avoimen korkeakouluopetuksen luonteeseen. Harrastus- ja sivistystavoitteinen opiskelu vähenisi tai lakkaisi ja ammatillisen osaamisen kehittäminen suuntautuisi entistä enemmän varakkaimmille. Käytännössä avoin korkeakouluopetus olisi liiketaloudellisin perustein toteutettavaa täydennyskoulutusta. Avoimen opintojen hyödyntämisestä tutkintokoulutukseen valinnassa tulisi opiskelijalle kallista.
- Jo nykyisin tutkimuksen mukaan noin 16 % vastaajista tarvitsi muiden ihmisten taloudellista tukea opintomaksujen maksamiseen. Avoimen korkeakouluopetuksen saavutettavuutta arvioitaessa on hyvä huomioda, että myös enintään 15 euroa/opintopiste -hinnalla on osallistumista rajoittavaa merkitystä.
- Nykyisen asetuksen mukaan säädetty maksu on enimmäishinta, korkeakoulut voivat periä myös pienempiä tai jättää maksut kokonaan perimättä. Yleinen käytäntö kuitenkin on enimmäismaksun periminen.

Toimenpidesuositus

- Avoimen korkeakouluopetuksen maksuja on perusteltua korottaa, kuitenkin vaarantamatta koko väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua koulutukseen. Maksujen säilyttäminen tällaisella tasolla edellyttää sitä, että avointa korkeakouluopetusta tuetaan julkisin varoin. Maksun suuruuden vaikutuksia ja kohtuullista suuruutta on syytä tarkoin selvittää ja arvioida.
- Avoimella korkeakouluopetuksella ja sen kehittämisellä on suuri potentiaali väestön yleisen sivistys- ja osaamistason nostamisessa ja myös koulutustason nostossa, kun avoin tarjoaa moninkertaisen tutkintokoulutuksen sijaan mahdollisuuden laadukkaaseen osaamisen kehittämiseen. Huomattava avoimen korkeakouluopetuksen maksujen nosto sen sijaan voisi lisätä jo korkeakoulututkinnon suorittaneiden hakeutumista tutkintokoulutukseen.